

Informační zpráva za měsíc leden 2020

Obsah zprávy

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 22 Cdo 4348/2018-233, ze dne 21.8.2019
Vlastnictví [str.2]

II. K judikatuře

Podrobnější informace k materiálům z části I. této zprávy [str. 2 až 5]

III. K některým vybraným otázkám

1) K otázce nových parametrů nejen exekučních srážek ze mzdy pro rok 2020 ... [str. 5 až 10]

2) K otázce právního zajištění povinností zaměstnanců [str. 10 až 18]

IV. Články a názory

1) Je manželská nevěra důvodem pro disparitu vypořádacích podílů na společném jmění manželů ? [str. 18 až 20]

2) Musí být závěť v souladu s dobrými mravy? [str. 20 až 22]

V. Nové právní předpisy

Prosinec 2019 – Leden 2020 (od částky 149 do 10 27.1. 2020) [str. 23]

I.

Judikatura

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 22 Cdo 4348/2018-233, ze dne 21.8.2019
Vlastnictví

II.

K judikatuře

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 22 Cdo 4348/2018-233, ze dne 21.8.2019
Vlastnictví

Skutková podstata souzené věci

Byla souzena věc, která se týkala žaloby o zdržení se jednání.

Okresní soud jako soud nalézací uložil žalovanému povinnost zdržet se realizace stavby „Protihluková opatření“ a povinnost zdržet se jakéhokoliv zásahu vůči veškerým věcem žalobce, zejména dřevinám na pozemku.

Při projednávání causy zjistil, že žalobce je vlastníkem pozemku, který bezprostředně sousedí s pozemkem žalovaného, na němž se nachází silnice první třídy. Žalovaný má záměr vybudovat na svém pozemku – podél pozemku žalobce – železobetonovou protihlukovou stěnu konstantní výšky čtyři metry; k tomu získal rozhodnutí o umístění stavby a stavební povolení. Takovému záměru se žalobce brání žalobou, protože na svém pozemku provozuje reklamní poutače (billboardy), které by po vybudování protihlukové stěny nebyly vidět, a pozemek by tak ztratil využití.

Nalézací soud žalobě vyhověl s odkazem na § 1013 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník („**(1) Vlastník se zdrží všeho, co působí, že odpad, voda, kouř, prach, plyn, pach, světlo, stín, hluk, otřesy a jiné podobné účinky (imise) vnikají na pozemek jiného vlastníka (souseda) v míře nepřiměřené místním poměrům a podstatně omezují obvyklé užívání pozemku; to platí i o vnikání zvířat. Zakazuje se přímo přivádět imise na pozemek jiného vlastníka bez ohledu na míru takových vlivů a na stupeň obtěžování souseda, ledaže se to opírá o zvláštní právní důvod. (2) Jsou-li imise důsledkem provozu závodu nebo podobného zařízení, který byl úředně schválen, má soused právo jen na náhradu újmy v penězích, i když byla újma způsobena okolnostmi, k nimž se při úředním projednávání nepřihlédlo. To neplatí, pokud se při provádění provozu překračuje rozsah, v jakém byl úředně schválen.**“), neboť zhotovení protihlukové stěny by bránilo pohledu na reklamní poutače na pozemku žalobce, čímž by došlo k „naprostému znehodnocení“ žalobcova pozemku; odepření možnosti požívat plody

vlastnictví by představovalo nepřipustný zásah do vlastnického práva žalobce.

Krajský soud jako soud odvolací k odvolání žalovaného rozsudkem rozhodnutí soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zamítl.

Vyšel ze stejných skutkových zjištění jako soud prvního stupně, neztotožnil se však s právním hodnocením věci. Uvedl, že ustanovení § 1013 odst. 1 o. z. nelze aplikovat v případě, kdy rušení vlastnického práva dosud nenastalo. Především však žalobce v povolovacím procesu nevzněl proti stavbě žádné námitky, ačkoli byl účastníkem územního i stavebního řízení.

Proti rozsudku odvolacího soudu podává žalobce (dále „dovolatel“) dovolání.

Právní posouzení věci Nejvyšším soudem

Dovolatel m. j. zdůraznil, že se nedomáhá pouhé ochrany držby, nýbrž ochrany vlastnického práva, které je bezprostředně ohroženo stavbou protihlukové stěny. Nesouhlasí s názorem odvolacího soudu, podle něhož ochrany vlastnického práva podle § 1013 odst. 1 (srov. citaci znění na str. 2) se nelze domáhat preventivně; pokud by se vlastník nemohl hrozícímu zásahu bránit předem, mohlo by dojít k nevratnému zásahu do jeho majetkových poměrů, což by v konečném důsledku odporovalo i čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod („...**(4) Vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu.** ...“).

Z obsahu dovolání se podávají dvě konkrétní otázky, na nichž napadené rozhodnutí závisí a které v poměrech občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. nebyly řešeny a zakládají tak přípustnost dovolání. První otázka zní, **zda se lze domáhat negatorní žalobou (§ 1042 o. z., t. j. „Vlastník se může domáhat ochrany proti každému, kdo neprávem do jeho vlastnického práva zasahuje nebo je ruší jinak než tím, že mu věc zadržuje.“) ochrany vlastnického práva proti hrozícímu zásahu,** druhá pak **zda pravidlo, že se vlastník sousedního pozemku nemůže bránit řed ohrožením stavbou v soudním řízení, pokud nevzněl námitky již ve stavebním či územním řízení, ač tak učinit mohl, platí i tehdy, jestliže stavební povolení před zahájením stavby pozbylo platnosti.**

Vlastník ohrožený stavbou na sousedním pozemku má možnost domáhat se ochrany držby, tzv. posesorní ochrany (v tomto případě podle § 1004 odst. 1 o. z.); její poskytnutí v tomto řízení však dovolatel výslovně odmítá, a žádá ochranu prostřednictvím žaloby na ochranu práva (petitorní žaloby). V souladu s tím se také rozhodovací praxe odvolacího soudu zcela ustálila v názoru, že zákaz neoprávněného rušení vlastníka věci přichází v úvahu jen tam, kde neoprávněné rušení trvá, resp. pokračuje, anebo tam, kde sice již přestalo, avšak existuje konkrétní nebezpečí jeho opakování v budoucnu.

Nicméně občanský zákoník č. 89/2012 Sb. v § 1020 („*Má-li pro to vlastník pozemku rozumný důvod, může požadovat, aby se soused zdržel zřizování stavby na sousedním pozemku v těsné blízkosti společné hranice pozemků.*“) poskytl vlastníkovu obranu proti budoucí (pokud stavebník již započal s přípravami ke stavbě) či prováděné stavbě, má-li rozumný důvod pro to, aby se soused zřízení stavby v těsné blízkosti společné hranice zdržel; k tomu důvodová zpráva uvádí, že nově se navrhuje založit vlastníku pozemku právo zabránit sousedovi, aby v těsné blízkosti společné hranice pozemků zřídil stavbu. Stavbou se rozumí jakákoli stavba (ať trvalá nebo dočasná, ať stavba spojená pevně základy s pozemkem nebo stavba s vlastností movité věci). Jde o opatření preventivní povahy, jehož účelem je předem zabránit narušení sousedských práv. Uplatnění tohoto práva je vázáno na rozumný důvod na straně oprávněného. Existence takového rozumného důvodu se posoudí podle objektivních hledisek se zřetelem k místním poměrům a k tomu, co na sousedovi lze spravedlivě požadovat, aby ještě snášel. Rovněž posouzení toho, co je těsnou blízkostí, záleží na místních poměrech i na druhu zřizované stavby. Navržené ustanovení se nedotýká případů, kdy si soused opatří k zřízení stavby veřejnoprávní titul (zejména stavební povolení); v těchto případech se uplatní ustanovení o ohrožení držby.

Je-li třeba ke zřízení stavby veřejnoprávní oprávnění vydané v řízení, ve kterém je soused účastníkem (zejména územní rozhodnutí, stavební povolení), pak je třeba tuto námitku uplatnit ve správním řízení; pokud se tak nestane, resp. bude-li námitka uplatněna neúspěšně, nelze stejný nárok později uplatnit „cestou práva“, tedy v soudním řízení. Opačný přístup by znamenal popření principů stavebního řízení, zejména zásady koncentrace řízení, a vystavoval by stavebníka neúměrné nejistotě.

Žalobce nemůže úspěšně požadovat, aby sousedovi byla uložena povinnost zdržet se zřizování stavby (§ 1020 o. z., [srov. citaci znění výše]), má-li žalovaný ke stavbě platný veřejnoprávní titul (zpravidla stavební povolení), a žalobce měl možnost uplatnit své námitky ve správním řízení. To však platí jen, pokud žalovaný stavebník má k pořízení stavby platný veřejnoprávní titul; pokud tento titul již pozbyl platnosti, aniž by stavba byla zřízena, uvedené pravidlo se neuplatní a žalobce může namítat i to, co v původním veřejnoprávním řízení nenamítal.

V případě, že by v nyní projednávané věci stavební povolení pozbylo platnosti a v době rozhodování soudu by tak stavebník nedisponoval veřejnoprávním oprávněním k provedení stavby, nic by nebránilo plnému vypořádání občanskoprávních námitek žalobce v civilním soudním řízení. Otázkou, zda stavební povolení nepozbylo platnosti, se však odvolací soud nezabýval.

Z tohoto hlediska je rozhodnutí odvolacího soudu předčasné, a tudíž i nesprávné.

Právní věta: *Vlastník pozemku nemůže požadovat, aby se soused zdržel zřizování stavby v těsné blízkosti společné hranice pozemků (§ 1020 o. z.), jestliže stavebník má platný veřejnoprávní titul (např. stavební povolení), a důvody, pro které by stavba zřizována být neměla, mohl uplatnit ve veřejnoprávním (stavebním) řízení, avšak neučinil tak.*

Celý text judikátu lze nalézt na
<https://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/vlastnictvi-110458.html>
(náhled 24.1. 2020)

III.

K některým vybraným otázkám

1) K otázce nových parametrů nejen exekučních srážek ze mzdy pro rok 2020

Od 1. 1. 2020 se jako každý rok změni parametry rozhodné pro výpočet srážek ze mzdy. Základní nezabavitelná částka na osobu povinného se zvyšuje z 6 428,67 Kč na 6 608 Kč, nezabavitelná částka na další – povinným dlužníkem vyživované osoby (včetně manžela nebo manželky) z 1 607,17 Kč na 1 652 Kč a částka, nad kterou se zbytek čisté mzdy srazí bez omezení, na 19 824 Kč z 19 286 Kč (která platila od 1. 6. 2019, do 31. 5. 2019 šlo o částku 9 643 Kč. Maximální výše jedné třetiny zbytku čisté mzdy činí nově 6 608 Kč (v roce 2019 to bylo 6 428 Kč resp. 3 214 Kč).

Zvýšené částky se použijí poprvé při srážkách z příjmů za leden 2020, zúčtovaných v únoru 2020. Při stejné čisté mzdě, jestliže nedošlo k jejímu snížení, ani zvýšení, tak bude povinným dlužníkům sráženo méně než vloni, tudíž se splácení dluhů mírně prodlouží.

Parametry (limity) nejen exekučních srážek ze mzdy pro daný kalendářní rok odvisí od pravidelně pro každý kalendářní rok nově vyhlášeného normativu nákladů na bydlení pro jednu osobu v nájemním bytě v obci od 50 000 do 99 999 obyvatel a od výše životního minima jednotlivce, které je valorizováno nepravidelně. V závislosti na uvedených hodnotách se určí výše nezabavitelných částek, které musejí vždy zůstat povinnému dlužníkovi, dále pak výše jednotlivých třetin čisté mzdy - po odečtení nepostížitelných částek - určujících, kolik lze srazit pro přednostní a kolik pro nepřednostní pohledávky (dluhy) nebo kolik naopak musí zůstat povinnému dlužníkovi, jakož i výše částky, nad kterou se srazí povinnému dlužníkovi bez omezení.

Nezabavitelné minimum nemá význam jen u nucených - exekučních srážek ze mzdy, ale i u dobrovolných srážek ze mzdy na základě dohody o srážkách ze mzdy (zaměstnanec je chráněn obdobně jako při srážkách exekučních), ale také při započtení na mzdu – v situaci, kdy

má zaměstnanec vůči zaměstnavateli splatný dluh (zejména soudem přiznaná náhrada škody apod.), když tedy zaměstnavatel hodlá svou pohledávku uspokojit tak, že ji započte vůči zaměstnancově mzdě, i v takovém případě musí zaměstnanci zůstat nezabavitelné minimum. – Na tomto místě bude vhodné připomenout, že zaměstnavatel je oprávněn započíst svou pohledávku na náhradu škody proti pohledávce zaměstnance na mzdu, plat, odměnu z dohody a náhradu mzdy nebo platu a provést srážku (srážky) ze mzdy za účelem uspokojení svého nároku na náhradu škody jen na základě dohody o srážkách ze mzdy uzavřené se zaměstnancem (ust. § 147 odst. 3 věty druhé zákoníku práce), jak vyložil rozsudek Nejvyššího soudu ČR spis. zn. 21 Cdo 238/2019, ze dne 21. 5. 2019. I kdyby byly dodrženy zákonné meze vyžadované ust. § 144a odst. 4 zákoníku práce vyplývající z ust. § 278 a § 279 odst. 1 občanského soudního řádu, je zaměstnavatel oprávněn započíst svou pohledávku na náhradu škody proti pohledávce zaměstnance na mzdu, plat, odměnu z dohody a náhradu mzdy nebo platu a provést srážku (srážky) ze mzdy za účelem uspokojení svého nároku na náhradu škody jen na základě dohody o srážkách ze mzdy uzavřené se zaměstnancem.

Valorizace pro rok 2020

Nezabavitelnou (exekucí nepostižitelnou) částku na (osobu samotného) povinného (dlužníka) stanovíme jako **2/3 součtu částky životního minima jednotlivce, tedy částky 3410 Kč**, která již dlouho stagnuje (od 1. 1. 2012) a nemění se (aspoň prozatím...) ani pro rok 2020, **a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu v nájemním bytě v obci od 50 000 do 99 999 obyvatel**, a to bez ohledu na to, v jaké obci skutečně povinný zaměstnanec žije, která je pro rok 2020 nově vládou ČR v jejím nařízení č. 349/2019 Sb. stanovena na **6502 Kč** čili jako 2/3 z částky 9912 Kč. Nezabavitelná částka na povinného činí **6608 Kč**.

Nelze však vyloučit, že se uvedená nezabavitelná částka na povinného v r. 2020 změní – zvýší a současně i pak další parametry srážek ze mzdy, které se odvíjejí od ní resp. od uvedeného normativu a částky životního minima. Je třeba totiž vzít v potaz, že již koncem roku 2018 se uvažovalo o zvýšení životního minima, přičemž na začátku roku 2019 byl příslušný návrh na zasedání vlády zamítnut. O zvýšení životního minima se znovu vedou úvahy, a nelze proto vyloučit, že by opravdu mohlo dojít začátkem roku 2020 k jeho zvýšení.

Nezabavitelná částka na vyživovanou osobu představuje ¼ z nezabavitelné částky na povinného 6608 Kč, činí tedy 1652 Kč.

Na koho lze uplatnit částku na vyživovanou osobu

Na manžela povinného se započítává jedna čtvrtina nezabavitelné částky (čili „jeho vlastní nezabavitelná částka“), i když má samostatný příjem. K zápočtu částky na manžela (manželku) není podmínkou, aby žil(a) ve společné domácnosti s povinným (povinnou). Na dítě, jež manželé společně vyživují, se započítává jedna čtvrtina nezabavitelné částky

každému manželovi zvlášť, a to, i když jsou srážky prováděny ze mzdy obou manželů. Jedna čtvrtina nezabavitelné částky se však nezapočítává na žádnou osobu, v jejíž prospěch byl nařízen výkon rozhodnutí pro pohledávky výživného, jestliže výkon rozhodnutí dosud trvá. (Je-li však výživné sraženo na základě dohody o srážkách ze mzdy, je třeba příslušnou nezabavitelnou částku na tuto vyživovanou osobu započítat.).

Dlužník se musí starat o zachování svého nezabavitelného minima

*Aby mohl plátce mzdy (zaměstnavatel) zohlednit při srážkách ze mzdy nebo jiných opatřeních, týkajících se zaměstnancovy mzdy, částky na osoby vyživované povinným, **musí povinný plátcí doložit**, že výživné poskytuje a komu. Sám plátce mzdy není povinen vyživované osoby vyhledávat. Vyživovací povinnost k dítěti se prokazuje rodným listem, u zletilého dítěte je třeba doložit i potvrzení o studiu, případně rozsudek o stanovení vyživovací povinnosti. Existence manželství se prokazuje předložením oddacího listu a čestným prohlášením o tom, že manželství trvá. Obdobně u registrovaného partnerství se plátcí předkládá doklad o partnerství vydaný příslušným matričním úřadem. Povinný může mít stanovenou vyživovací povinnost též k rozvedenému manžel, tu prokazuje rozsudkem o stanovení výživného (stejně jako u skončení registrovaného partnerství). Má-li plátce pochybnosti o tom, co všechno zohlednit, může se obrátit na soud s žádostí o určení výše částky, která má být v příslušném výplatním období povinnému sražena.*

Jak počítat a zaokrouhlovat

*Nezabavitelnou (celkovou) částku (určitého povinného) stanovíme jako **součet nezabavitelné částky na povinného a všech nezabavitelných částek na vyživované osoby**. Pro částky účinné od 1. 1. 2020 to není nutné, neboť pracujeme zrovna pro rok 2020 s celými čísly, avšak jinak (jindy) nelze zapomenout: Nezaokrouhlují se jednotlivé složky (nezabavitelné částky), ale až jejich součet u jednotlivého zaměstnance, tedy (až celková základní) nezabavitelná částka, a to na celé koruny nahoru. Průběžné - případně v průběhu výpočtu resp. stanovení (základní) nezabavitelné částky potřebné - zaokrouhlování na dvě desetinná místa je třeba provádět podle obecných matematických pravidel, nikoliv podle zmíněného pravidla.*

Jednoduché příklady uplatnění nezabavitelných částek:

1) Proti zaměstnanci žijícímu s manželkou a jedním dítětem, který má čistý příjem 12tis.Kč, byl nařízen výkon rozhodnutí (exekuce) pro dlužné výživné, a to ve prospěch druhého dítěte z předchozího manželství. Nezabavitelná částka, která nemůže být postižena, činí 6608 Kč na osobu povinného. Na dítě a manželku se započte dvakrát nezabavitelná částka 1652 Kč (na oprávněné dítě se nic započítávat nebude). Povinnému tedy nesmějí být sraženy 9912 Kč.

2) Pokud by se však (v příkladu 1) uvedený zaměstnanec dosahující tam uvedené výše příjmu vedle manželky staral (vyživoval) 3 děti, srážky ze mzdy nelze provést, protože součet nezabavitelných částek, tedy (základní čili) nezabavitelná částka 13 216 Kč (6608 Kč + 4 x 1652 Kč) přesáhne skutečný čistý výdělek (12 000 Kč).

Když výše mzdy na srážky nestačí

Jestliže zaměstnanec po dobu jednoho roku **nepobírá** mzdu buď vůbec, nebo alespoň v takové výši, aby z ní mohly být srážky prováděny, tedy mzdu ve výši přesahující (základní) nezabavitelnou částku, **může zaměstnavatel navrhnout soudu zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce).**

Od jaké částky bez omezení

Částku, nad kterou se zbytek čisté mzdy srazí bez omezení (tedy po odečtení nezabavitelných částek), stanovíme obdobně, a to jako **dvojnásobek součtu** částky životního minima jednotlivce a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu, tedy jako dvojnásobek součtu částek 3410 Kč a 6502 Kč, tato částka tedy činí od 1. 1. 2020 19 824 Kč. - Raději to zopakujeme - zdůrazněme, že již nejde o pouhý součet částek normativu a životního minima, jako tomu bylo mnoho let předtím podle právní úpravy účinné do 31. 5. 2019, neboť s účinností od 1. 6. 2019 došlo ke zvýšení částky, nad kterou se srazí bez omezení, a to na dvojnásobek uvedených částek.

Postup při provádění srážek

1. třetina (zbytku čisté mzdy) – ve výši až 6608 Kč - je určena pro vydobytí nepřednostních pohledávek oprávněných osob (a přednostních pohledávek **P**, pokud k jejich úhradě nepostačuje 2. třetina). **2. třetina** (zbytku čisté mzdy – pochopitelně též ve výši až 6608 Kč) slouží pouze k vydobytí přednostních pohledávek, a pokud takové nejsou, vyplátí se povinnému. **3. třetina** (zbytku čisté mzdy – rovněž ve výši až 6608 Kč) se vždy vyplátí povinnému. Pokud 2. třetina nestačí k uspokojení přednostních pohledávek, převádí se část přednostních pohledávek do třetiny 1. Částka přesahující hranici 19 824 Kč, tedy plně zabavitelná část zbytku čisté mzdy se připočte ke 2. třetině zbytku čisté mzdy v rozsahu, který je potřebný k uspokojení přednostních pohledávek; zbývající část se připočte k 1. třetině.

Součet vypočtené (1.) třetiny, případně dvou třetin (1. a 2.), a částky přesahující 19 824 Kč je tedy postižitelnou výší příjmu. Nepostižitelnou výší příjmu je tedy součet vypočtené (3.) třetiny, případně dvou třetin (2. a 3.), a (základní) nezabavitelné částky (a případný zbytek 1 nebo 2 Kč odečtený od zbytku čisté mzdy při jeho zaokrouhlování směrem dolů na částku dělitelnou třemi).

Příklady

Ženatý zaměstnanec s 1 dítětem pobírá čistou mzdu 31 000 Kč čistého, z níž v exekuci splácí přednostní i nepřednostní dluh. Jeho nezabavitelná částka je 6608 Kč na samotného povinného dlužníka a 2 x částka na vyživované osoby 1652 Kč, tedy celkem 9912 Kč. Když se tyto nezabavitelné částky odečtou od jeho čisté mzdy, zbude z ní 21 088 Kč. Tato částka se rozdělí na 3 třetiny po 6608 Kč a 1264 Kč. (Částka 19 824 Kč se rozdělí na tři třetiny a zbytek nad částku 19 824 Kč.) Dlužníkovi zůstane jedna třetina zbytku čisté mzdy (po odečtení nezabavitelných částek) 6608 Kč a celková nezabavitelná částka 9912 Kč čili celkem 16 520 Kč. Ve prospěch věřitelů bude sraženo celkem 14 480 Kč, a to pro přednostní pohledávku jedna třetina zbytku čisté mzdy 6608 Kč a plně zabavitelná částka 1264 Kč čili celkem 7872 Kč a pro nepřednostní pohledávku jedna třetina zbytku čisté mzdy 6608 Kč.

Jestliže by zaměstnanec pobíral jen mzdu ve výši 17 000 Kč, představoval by zbytek čisté mzdy po odečtení nezabavitelných částek 7088 Kč, který by se rozdělil na tři třetiny po 2362 a zbytek 2 Kč. Pro přednostní pohledávku by se srážela jedna třetina zbytku čisté mzdy 2362 Kč, stejně jako pro nepřednostní pohledávku, tedy celkem by srážky činily 4724, a zaměstnanci by zůstala jedna třetina zbytku čisté mzdy 2362 a nezabavitelná částka 9912 Kč a zbytek 2 Kč z důvodu zaokrouhlování jednotlivých třetin zbytku čisté mzdy, tedy celkem 12 276 Kč ²⁾.

Od kdy nové limity a parametry

Plátce mzdy (zaměstnavatel) uplatní nově vypočtené nezabavitelné částky poprvé za výplatní období, do něhož připadne den, od něhož se tyto částky mění. **Nové nezabavitelné částky ovlivňují (až) mzdu za měsíc leden 2020, zúčtovanou a vyplácenou v únoru 2020, zatímco mzda za měsíc prosinec 2019 vyplácená v lednu 2020 bude (ještě) zúčtována podle dosavadních nezabavitelných částek.**

¹⁾ Viz ust. § 279 odst. 2 občanského soudního řádu.

²⁾ Pro ilustraci pravidel srážek ze mzdy jsme zvolili jen jednoduché situace. V praxi se málokdo, ať už jde o mzdové účetní nebo právníky a jiné profese, které se srážkami profesně zabývají, natož pak obyčejní lidé, kteří se srážkám nevěnují profesionálně v rámci výkonu svého povolání – kupř. sami povinní dlužníci, snaží ovládat každým rokem nová pravidla takřikajíc z hlavy a spoléhá se v tom lepším případě na počítačové programy ke zpracování mezd a platů a v tom horším na různé internetové kalkulačky. Jen pro úplnost tedy aspoň připomeňme, že pořadí srážek ze mzdy je upraveno v ust. § 149 zákoníku práce. Pokud jde o exekuční srážky, pak se pořadí pohledávek ve smyslu ust. § 280 odst. 3 občanského soudního řádu (o. s. ř.), kdy bylo plátci mzdy doručeno nařízení výkonu rozhodnutí. Bylo-li mu doručeno téhož dne

nařízení výkonu rozhodnutí pro několik pohledávek, mají tyto pohledávky stejné pořadí; nestačí-li částka na ně připadající k jejich plnému uspokojení, uspokojí se poměrně. - Jsou-li srážky ze mzdy prováděny k vydobytí několika pohledávek, uspokojí se podle ust. § 280 odst. 1 o.s.ř. jednotlivé pohledávky z první třetiny zbytku čisté mzdy podle svého pořadí bez ohledu na to, zda jde o přednostní pohledávky nebo o pohledávky ostatní. Přednostní pohledávky mají totiž prioritní povahu jen ve druhé třetině. Jestliže ta k uspokojení nestačí, uspokojují se ještě z první třetiny, a to spolu s ostatními pohledávkami, avšak už jen podle svého pořadí. - Dochází-li ke srážkám z druhé třetiny zbytku čisté mzdy, uspokojí se z ní podle ust. § 280 odst. 2 o.s.ř. bez zřetele na pořadí nejprve pohledávky výživného a teprve pak podle pořadí ostatní přednostní pohledávky. Nepostačí-li částka sražená z druhé třetiny k uspokojení všech pohledávek výživného, uspokojí se nejprve běžné výživné všech oprávněných a pak teprve nedoplatky za dřívější dobu, a to podle poměru běžného výživného. Nebylo-li by však částkou sraženou z druhé třetiny kryto ani běžné výživné všech oprávněných, rozdělí se mezi ně částka sražená z druhé třetiny poměrně podle výše běžného výživného bez ohledu na výši nedoplatků.

Celý text článku lze nalézt na

<https://www.epravo.cz/top/clanky/nove-parametry-nejen-exekucnich-srazek-ze-mzdy-pro-rok-2020-110540.html> (náhled 24.1. 2020)

2) K otázce právního zajištění povinností zaměstnanců

Závazky zaměstnanců vůči zaměstnavatelům vznikají zejména ze smluv a dohod upravených zákoníkem práce (dále ZP), např. z pracovní smlouvy, z dohody o provedení práce, z dohody o odpovědnosti za schodek na svěřených hodnotách, který je zaměstnanec povinen vyúčtovat. Mohou vznikat i z jiných právních předpisů.

Zaměstnavatelé nyní mají výhodnější legislativní prostředky, jak zajistit v právním vztahu k zaměstnancům ochranu svého majetku před poškozením nebo odcizením. Právní možnosti vyplývají z občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. (dále jen „OZ“). Na tyto zákonné právní úpravy reaguje ZP.

Srážky ze mzdy

Nároky zaměstnavatele vůči zaměstnanci mohou být uspokojeny a zajištěny dohodou mezi ním a zaměstnancem jako dlužníkem o srážkách ze mzdy. Jedná se např. o náhradu škody, kterou způsobil zaměstnanec a je povinen ji zaměstnavateli uhradit. Srážky ze mzdy tak mohou být právní formou, jak si zaměstnavatel zajistí náhradu škody.

OZ upravuje dohodu o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů v § 2045 a násl. Jedná se o podstatnou změnu úpravy platné do 31.12. 2013.

Ustanovení § 327 ZP, které upravovalo dohodu o srážkách ze mzdy, jako formu zajištění závazku se zrušilo. Dohoda o srážkách ze mzdy se řídí § 2045 OZ. Půjde-li o dohodu o srážkách směřující k uspokojení práva zaměstnavatele (např. náhrada škody způsobená zaměstnancem), bude třeba k uzavření dohody předchozího souhlasu zaměstnavatele. Např. dohodu o srážkách ze mzdy k zajištění výživného nemusí zaměstnavatel respektovat. Dohoda **nemusí** být písemná.

Náklady spojené s placením srážek má zaměstnavatel jako plátce mzdy nebo platu. Bude –li se jednat u jednoho zaměstnance o více dohod srážek ze mzdy, náklady s placením srážek podle druhé a další dohody bude mít dlužník (zaměstnanec).

Srážky ze mzdy podle ZP se i nadále řídí § 145 ZP. Mohou být provedeny nejen ze mzdy nebo z platu, ale i z odměn z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, z náhrady mzdy nebo platu, z odměny za pracovní pohotovost, z odstupného, odměn a z peněžitého plnění věrnostní nebo stabilizační povahy, případně k úhradě členských příspěvků zaměstnance, který je členem odborové organizace.

Srážky ze mzdy při oddlužení

Pracovněprávní souvislosti jsou rovněž v případě **oddlužení fyzické osoby** podle § 398 odst. 3 insolvenčního zákona č. 182/2006 Sb. Insolvenční soud po kladném rozhodnutí vyhotoví usnesení, jehož přílohou bude splátkový kalendář na dobu maximálně 5 let s povinností splácet ze svých příjmů veškeré dluhy na úrovni přednostních pohledávek. V tomto rozhodnutí soud přikáže plátcí mzdy dlužníka (zaměstnavateli), aby po doručení rozhodnutí o schválení oddlužení prováděl ze mzdy nebo jiného příjmu dlužníka stanovené srážky a nevyplácel mu sražené částky. V rámci „osobního bankrotu“ nemůže pak zaměstnavatel srážet jiné částky než ty, které se týkají pohledávek v rámci oddlužení.

Zástavní právo patří mezi nejdůležitější zajišťovací instituty splnění povinnosti zaměstnance vůči zaměstnavateli.

Ze zásady subsidiarity umožňující použít ustanovení OZ v pracovněprávních vztazích v případech, kdy není daná problematika upravena ZP, vyplývá, že zástavní právo lze zřídit podle OZ. ZP obsahuje § 346d) odst. 1, v němž jsou stanovena podrobnější pravidla pro zřízení zástavního práva.

Jedná se o zaměstnavateli opomíjený způsob zajištění náhrady škody. Zaměstnavatel si může tak zabezpečit úhradu zaměstnancem v případě škody, která vznikla např. na svěřených hodnotách a které je zaměstnanec povinen vyúčtovat anebo kterou způsobil úmyslně. Podmínkou je, že se zaměstnancem uzavřel **písemnou smlouvu o zřízení zástavního práva**. Ve smlouvě

musí být dohodnuto, co je zástavou a pro jakou pohledávku je zástavní právo zřízeno. Nesplní-li zaměstnanec povinnost uhradit škodu, kterou zaměstnavateli způsobil a k níž bylo zřízeno zástavní právo, může zaměstnavatel dát podnět ke zpeněžení zástavy. Buď ve veřejné dražbě nebo soudním prodejem zástavy.

ZP nepřipouští, aby zástavním právem bylo možné zajistit dluh ze základního pracovněprávního vztahu např. z pracovního poměru (např. náhrada škody), který má vzniknout zaměstnanci vůči zaměstnavateli teprve v budoucnu. Rovněž není možné zřídit zástavní právo k věci, k níž vznikne zaměstnanci vlastnické právo teprve v budoucnu (např. předpokládá, že se stane vlastníkem nemovitosti).

Vznik zástavního práva

Zástavní právo k zajištění závazku zaměstnance může vzniknout ke každé věci, s níž lze obchodovat. Může jít o věc movitou i nemovitou. Zástavní právo k nemovitosti (domek, chata apod.) vzniká dnem vkladu smlouvy do katastru nemovitostí. Řízení o povolení vkladu se zahajuje na návrh zaměstnavatele. Dokud zástavní právo trvá, nemůže zaměstnanec nemovitost převést (prodat, darovat) na někoho jiného, třeba kupní smlouvou. Musel by si k tomu vyžádat souhlas zaměstnavatele. Zánikem nároku na náhradu škody zaniká i zástavní právo.

Nepřipouští se složení kauce

Zaměstnavatelé často požadují složení určité částky ještě před vznikem pracovního poměru a považují složení této kauce jako podmínku pro vznik pracovněprávního vztahu nebo jako formu zajištění závazku zaměstnance např. o úhradě způsobené škody.

Zaměstnanec mnohdy nemá při současném nedostatku pracovních příležitostí na „výběr“, s podmínkou souhlasí a kauci (určitou peněžní částku požadovanou zaměstnavatelem) složí. Tento postup zaměstnavatele je však v rozporu s jednou z hlavních zásad ZP. **Podle § 346b odstavec 3) ZP zaměstnavatel nesmí požadovat ani sjednat zajištění závazku v pracovněprávním vztahu, s výjimkou konkurenční doložky a srážek z příjmu z pracovněprávního vztahu.** Toto ustanovení podle úmyslu zákonodárce a důvodové zprávy k ZP nevylučuje zajištění závazku zaměstnance např. k náhradě škody (např. zástavní právo, ručení apod.) jiným způsobem, ale je však namířeno proti složení tzv. kauce zaměstnancem (případně budoucím zaměstnancem) do „pokladny“ zaměstnavatele před vznikem nebo v průběhu pracovního poměru.

Započtení nároků

Významnou legislativní možností zajištění nebo úhrady nároků, např. náhrady škody, je **započtení**. Na škodu věci se tato možnost v personální praxi využívá jen velmi málo. OZ řeší

tyto otázky v [§ 1982 a násl.](#) Dluží-li si strany vzájemně plnění stejného druhu, může každá z nich prohlásit vůči druhé straně, že svoji pohledávku započítává proti pohledávce druhé strany.

K započtení lze přistoupit, jakmile straně vznikne právo požadovat uspokojení vlastní pohledávky a plnit svůj vlastní dluh.

Započtením se obě pohledávky ruší v rozsahu, v jakém se vzájemně kryjí. Kryjí-li se zcela, započte se pohledávka obdobně jako při splnění. Tyto účinky nastávají v okamžiku, kdy se obě pohledávky staly způsobilými k započtení.

V pracovněprávních vztazích je důležité, že se zakazuje započtení proti pohledávce na náhradu újmy způsobené na zdraví, pokud by se nejednalo o vzájemnou pohledávku na náhradu téhož druhu. **Nelze tedy započítat pohledávku na náhradu škody za způsobený pracovní úraz, neboť na straně zaměstnavatele taková pohledávka nemůže existovat.** Nelze rovněž započítávat pohledávky mzdy, platu, odměny z dohody o pracovní činnosti nebo dohody o provedení práce, pokud by náhrada mzdy nebo platu přesáhla jejich polovinu.

Promlčení práva ve lhůtě

Právo upravené v pracovněprávních vztazích se promlčí, jestliže nebylo vykonáno v době stanovené v OZ. **Využití této možnosti zaměstnavateli může významně přispět k ochraně jejich majetku zejména tím, že nebudou svá majetková práva uplatňovat po uplynutí promlčecí doby.** Soudy berou v úvahu námitku promlčení jen na návrh účastníka řízení, z úřední povinnosti k ní nepřihlíží. *Může proto dojít k situaci, že zaměstnavateli, bude -li např. uplatňovat právo na náhradu škody vůči zaměstnanci po promlčecí době, nebude soudem nárok přiznán.*

OZ upravuje promlčení v [§ 609 a násl.](#) Promlčecí lhůta je tříletá. Strany si mohou **ujednat kratší nebo delší promlčecí lhůtu počítanou ode dne, kdy právo mohlo být uplatněno poprvé, nejméně však v trvání jednoho roku a nejdéle v trvání patnácti let.** K promlčení soud přihlédne jen uplatní-li tuto námitku dlužník. Pak nelze právo věřiteli přiznat. Po dobu soudního uplatnění promlčecí doba neběží.

Účelem institutu promlčení je stimulovat věřitele, aby svá práva uplatnil včas a přispěl tak k právní jistotě. Jestliže by věřitel, poté co mu vznikla možnost uplatnit svá práva, příliš dlouho s tím otálel, ztížila by se možnost dopátrat se skutkového stavu.

Zvláštní právní úprava platí pro promlčecí dobu práv na náhradu škody. Tato práva se promlčí nejpozději za deset let ode dne, kdy škoda nebo újma vznikla ([§ 636 OZ](#)). Byla-li škoda nebo újma způsobena úmyslně, promlčí se právo na její náhradu nejpozději za patnáct let ode dne, kdy škoda nebo újma vznikla.

To platí i pro uplatnění náhrady škody, která vznikla porušením právní povinnosti v důsledku poskytnutí, nabídnutí nebo příslibení úplatku jiným než poškozeným, anebo v důsledku přímého nebo nepřímého vyžadování úplatku od poškozeného.

Zánik práva

Na rozdíl od promlčení, které musí účastník uplatnit, aby byl úspěšný ve sporu, k zániku práva uplynutím stanovené doby (prekluzi), soud přihlíží z úřední povinnosti. Uplynula –li lhůta k uplatnění práva, soud toto právo v důsledku prekluze nepřizná. V pracovněprávních vztazích jde o jen o několik práv, která podléhají prekluzi, k jejich uplatnění musí tedy dojít ve stanovené lhůtě. **ZP** tyto lhůty uvádí v § 330. V těchto případech se použije **přímo ZP, nikoliv OZ**.

Jedná se o :

- a) návrh na určení, že se jedná o pracovní poměr na dobu neurčitou (§ 39 odst. 4 ZP - do 2 měsíců ode dne, kdy měl pracovní poměr skončit uplynutím sjednané doby),
- b) výpověď zaměstnanci pro jiné porušení povinnosti zvláště hrubým způsobem, porušení léčebného režimu (§ 57 odstavec 1 ZP - do 1 měsíce, kdy se zaměstnavatel o tomto porušení dověděl, nejpozději však do 1 roku ode dne, kdy takový důvod k výpovědi vznikl)
- c) podání výpovědi z pracovního poměru zaměstnavatelem nebo zrušení pracovního poměru z důvodů porušení pracovních povinností (§ 58 ZP - do 2 měsíců ode dne, kdy se o tomto porušení dověděl),
- d) okamžité zrušení pracovního poměru zaměstnancem (§ 59 ZP - do 2 měsíců ode dne, kdy se o důvodech k okamžitému zrušení dověděl),
- e) neplatnost rozvázání pracovního poměru výpovědí, okamžitým zrušením, zrušením ve zkušební době nebo dohodou (§ 72 ZP – do 2 měsíců ode dne, kdy měl pracovní poměr skončit tímto rozvázáním),
- f) odpovědnost zaměstnavatele za škodu na vnesených nebo odložených věcech v zaměstnání (§ 267 odst. 2 ZP a § 268 odstavec 3 ZP - zaměstnanec musí ohlásit tuto škodu zaměstnavateli do 15 dnů ode dne, kdy se o škodě dověděl),
- g) nesouhlas zaměstnance s obsahem pracovního posudku (§ 315 ZP – zaměstnanec musí uplatnit právo na opravu posudku u soudu do 3 měsíců ode dne, kdy se o jeho obsahu dověděl,

h) podání výpovědi zaměstnancem v souvislosti s přechodem práv a povinností z pracovněprávních vztahů - (§ 339a ZP - do 2 měsíců ode dne nabytí účinnosti přechodu práv a povinností).

Bezdůvodné obohacení

Při posuzování, zda se zaměstnanec v pracovněprávním vztahu bezdůvodně obohatil na úkor majetku nebo peněžních hodnot zaměstnavatele, je nutné **vzít v úvahu OZ**.

OZ upravuje bezdůvodné obohacení v § 2991 odstavec 2. Uvádí, že bezdůvodně se obohatí zvláště ten, kdo získá majetkový prospěch plněním bez právního důvodu, plněním z právního důvodu, který odpadl, protiprávním užitím cizí hodnoty nebo tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám.

Za velmi časté případy bezdůvodného obohacení se považuje plnění **z právního důvodu, který odpadl**. Jedná se zejména o případy, kdy dlužník (např. zaměstnavatel) plnil druhé straně (zaměstnanci) podle smlouvy nebo dohody, jejíž existence odpadla v důsledku rozvazovací podmínky. O podmínku rozvazovací jde tehdy, jestliže na jejím splnění závisí, zda následky již nastalé pominou. Pokud se splní rozvazovací podmínky, právní účinky právního úkonu, které již dříve nastaly, zaniknou.

Zaměstnavatel např. sjednal se zaměstnancem určitou peněžitou výhodu, kterou přestane poskytovat, jestliže nastane nějaká skutečnost, bude-li tedy splněna rozvazovací podmínka. Její realizací účinky právního jednání, které nastaly dříve, zaniknou. Plnění z takového jednání by bylo bezdůvodným obohacením zaměstnance.

Dohoda o odpovědnosti zaměstnance za škodu

Velmi častým zajišťovacím úkonem zaměstnavatele je sjednání dohody o odpovědnosti (podle dříve platného právního stavu před 1. lednem 2007 “dohody o hmotné odpovědnosti”). Zaměstnanec podle této dohody má odpovědnost za svěřené hotovosti, ceniny, zboží, zásobu materiálu nebo jiné hodnoty, které je povinen vyúčtovat a odpovídá za vzniklý schodek (§ 252 odst. 1 ZP). Schodkem se rozumí rozdíl mezi skutečným stavem svěřených hodnot, které je zaměstnanec povinen vyúčtovat, a mezi údaji účetní evidence, o který je skutečný stav nižší než stav evidenční. Schodkem není tedy škoda, která vznikla v důsledku jednání zaměstnance, jestliže zboží, byť poškozené nebo úplně znehodnocené zaměstnavateli zůstalo. O schodek se jedná, jestliže hodnoty zaměstnavateli chybějí.

Jen písemná dohoda

Dohoda o odpovědnosti musí být podle § 252 odst. 4. ZP uzavřena **písemně**. Písemná

Asociace občanských poraden, z.s.
Sabinova 287/3, 130 00 Praha 3
IČO 65998642
Tel: 284 019 220
Email: aop@obcanskeporadny.cz
www.obcanskeporadny.cz

forma platí i pro všechny dodatky k dohodě, jimiž má být obsah dohody měněn. **Dokladem toho, že byla uzavřena písemná dohoda o odpovědnosti, je její písemná forma, která má všechny potřebné náležitosti.** Nestáčí opis dohody, z něhož není jednoznačně zřejmé, zda byl originál podepsán (např. průklep se špatným průpisem podpisů). Stačí však tiskopis k dohodě, který je podepsán oběma stranami. Dohoda může být uzavírána samostatně nebo může být součástí pracovní nebo jiné smlouvy. Tato smlouva musí být písemná.

Škodu nese zaměstnavatel a odpovědnost zaměstnance se poměrně omezí, případně zaměstnanec neodpovídá vůbec. **Zproštění odpovědnosti za schodek u zaměstnance je pak důsledkem povinnosti, kterou zaměstnavateli stanoví § 248 ZP.** Podle něho je povinen zajišťovat svým zaměstnancům takové pracovní podmínky, aby mohli řádně plnit své pracovní úkoly bez ohrožení majetku. Zjistí-li zaměstnavatel závady, je povinen učinit opatření k jejich odstranění.

Kdy zaniká dohoda o odpovědnosti

Zaměstnanec, který uzavřel se zaměstnavatelem dohodu o odpovědnosti, může od ní odstoupit, je-li převáděn na jinou práci nebo zařazován na jiné pracoviště anebo pokud zaměstnavatel v době do 15 dnů od obdržení písemného upozornění zaměstnance neodstraní závady v pracovních podmínkách, které brání řádnému hospodaření se svěřenými hodnotami. Odstoupení musí zaměstnanec zaměstnavateli oznámit písemně. **Poněvadž podmínka této formy není stanovena pod sankcí neplatnosti, je ústní odstoupení platné.** Zaměstnanec by však musel jinak než předložením písemného dokladu prokázat, že od dohody odstoupil a kdy se tak stalo. Dohoda rovněž zaniká dnem skončení pracovního poměru.

Odpovědnosti za schodek se zaměstnanec zproští, jestliže prokáže, že jej nezavinil. Zaměstnavatel nemusí zaměstnanci prokazovat, že schodek zavinil úmyslně nebo z nedbalosti. Je povinen prokázat jen to, že vznikla škoda (schodek), a že zaměstnanec uzavřel dohodu o odpovědnosti.

Důvody, pro které se může zaměstnanec zcela nebo zčásti zprostit odpovědnosti za schodek, mohou být různé. Především se jedná o nahodilé události, jako je např. oheň, povodeň nebo jiná živelní událost. Schodek může vzniknout i úmyslným jednáním někoho jiného. Např. občan odcizil věc v čekárně autoservisu nebo občan se zmocnil léků v lékárně.

Odpovědnosti se zproští také tehdy, jestliže prokáže vznik schodku nevytvořením přiměřených pracovních podmínek zaměstnavatelem.

Ochrana zaměstnavatele před škodou

Zaměstnanci často způsobí při práci zaměstnavateli škodu. Ve většině případů se jedná o

nedbalost. Zaměstnavatel má však podle ZP dostatek právních možností, jak si může zajistit závazek zaměstnance uhradit škodu.

Zaměstnanec je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví a majetku. Hrozí-li škoda, je zaměstnanec povinen na ni upozornit vedoucí zaměstnance (§ 249 odst. 1 ZP). **Pokud je k odvrácení škody hrozící zaměstnavateli neodkladně třeba zákroku, je zaměstnanec povinen zakročit.** Nemusí však tak učinit, brání-li mu v tom důležitá okolnost nebo jestliže by tím vystavil vážnému ohrožení sebe nebo ostatní zaměstnance, popř. osoby sobě blízké podle § 249 odst. 2 ZP.

Způsob, který mají zaměstnanci při práci volit, a dodržovat konkrétní povinnosti související s výkonem práce, vyplývají např. z bezpečnostních předpisů či z přímých pokynů nadřízených. Zjistí-li zaměstnanec, že nemá vytvořeny potřebné pracovní podmínky, je povinen závalu oznámit svému nadřízenému (§ 249 odst. 3 ZP). Povinnost oznamovat závady v pracovních podmínkách je zdůrazněna i v části zákoníku práce, týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Ustanovení § 106 odst. 4 písm. f) ZP ukládá zaměstnanci **oznamovat svému nadřízenému nedostatky a závady, které by mohly ohrozit bezpečnost nebo zdraví při práci.**

Nastala-li skutečnost, z níž se dá usuzovat na vznik škody, je zaměstnanec povinen na ni upozornit vedoucí zaměstnance (§ 249 odst. 1, ZP). ZP neurčuje vedoucí zaměstnance, jimž by měl zaměstnanec tuto skutečnost oznámit. Jelikož jde o situaci, kdy je třeba urychleně jednat, je třeba oznámení učinit nejbližše dosažitelnému vedoucímu zaměstnanci. Nerozhoduje, zda škoda hrozí zaměstnavateli nebo někomu jinému.

Povinnost zaměstnance k zakročení

V praxi se vyskytují situace, kdy hrozí škoda bezprostředně a kdy nelze dále vyčkávat, ale je třeba okamžitě jednat. Nelze čekat na opatření, které učiní vedoucí zaměstnanec, ale je nutné, aby zaměstnanec zakročil sám. Tyto případy upravuje § 249 odst. 2 ZP, **který stanoví povinnost zaměstnance zakročit, je-li k odvrácení škody hrozící zaměstnavateli zákroku neodkladně třeba (tzv. prevenční povinnost).** Jde o případy, kdy škoda hrozí přímo a je nebezpečí z prodlení. Zaměstnanec musí sám aktivně jednat. Zakročovat však nemusí, brání-li mu v tom důležitá okolnost nebo pokud by tím sebe, ostatní zaměstnance nebo osoby sobě blízké vystavil vážnému ohrožení. Škoda musí hrozit zaměstnavateli, u něhož je zaměstnanec v pracovněprávním vztahu. **Může jít o škodu, která hrozí zaměstnavateli přímo (např. hrozí poškození zařízení), ale i nepřímo.** Jsou to případy, kdy škoda hrozí zaměstnanci, ostatním zaměstnancům nebo dalším třetím osobám a kdy by zaměstnavatel za tuto škodu odpovídal dle ustanovení § 265 a násl. ZP (např. hrozí nebezpečí pracovního úrazu zaměstnanci, kterému by za vzniklou škodu odpovídal zaměstnavatel). Za okolnost, která zbavuje zaměstnance zakročit proti hrozící škodě, se považuje např. skutečnost, že zákrok je třeba

činit na elektrickém zařízení určitým odborným způsobem a zaměstnanci tyto odborné znalosti chybějí. Zakročovací povinnost nemá zaměstnanec také tehdy, jestliže by při jejím splnění vystavil vážnému ohrožení osoby blízké.

Za vědomé porušení této prevenční povinnosti má zaměstnanec zvláštní odpovědnost za škodu podle ustanovení [§ 251 ZP](#). Porušení prevenčních povinností zaměstnancem může vést i ke snížení rozsahu odpovědnosti zaměstnavatele za škodu.

Další formy zajištění závazků

existují od 1. ledna 2014 podle OZ.

a) Ručení – zajištění dluhu - [§ 2018 OZ](#) – Kdo věřiteli prohlásí, že ho uspokojí, jestliže dlužník nesplní svůj dluh, stává se dlužníkovým ručitelem. Ručitelské prohlášení musí mít písemnou formu. K zajištění dluhu nesmí být použito právo na mzdu, plat, odměny z dohod, stejně toto právo na mzdu nemůže být postoupeno jinému (nový § 144a ZP).

b) Zadržení věci – [§ 346d odst.2 ZP](#) – Zaměstnavatel ani zaměstnanec nesmějí zadržet movitou věc druhé smluvní strany k zajištění dluhu. Jde nejen o mzdu, ale i o věci, které zaměstnavatel svěřil zaměstnanci souvislosti s výkonem práce.

c) majetková jistota – [§ 2010 OZ](#) – Dluh lze zajistit, když třetí osoba se zaváže vůči věřiteli, že dá majetkovou jistotu, že dlužník svůj dluh splní. Může např. zřídit zástavní právo, a to i tehdy, není-li účastníkem řízení, např. za náhradu škody, kterou je zaměstnanec povinen uhradit.

d) uznání dluhu – [§ 2053 OZ](#) - Uzná-li někdo svůj dluh s ohledem na důvod i výši prohlášením v písemné formě, má se za to, že dluh v rozsahu uznání trv

Celý text článku lze nalézt na

<https://www.epravo.cz/top/clanky/pravni-zajisteni-povinnosti-zamestnancu-110543.html>
(náhled 25.1. 2020)

IV.

Články a názory

1) Je manželská nevěra důvodem pro disparitu vypořádacích podílů na společném jmění manželů ?

Primární pravidlo pro vypořádání zaniklého společného jmění manželů, navrhne-li jej soud

Asociace občanských poraden, z.s.
Sabinova 287/3, 130 00 Praha 3
IČO 65998642
Tel: 284 019 220
Email: aop@obcanskeporadny.cz
www.obcanskeporadny.cz

jeden z bývalých manželů, popř. oba, ve smyslu ust. [§ 740 občanského zákoníku](#), po rozvodu manželství, podle kterého bude soud postupovat, je obsaženo v ust. § 742 odst. 1 písm. a) občanského zákoníku, podle něhož podíly obou manželů na vypořádávaném jmění jsou stejné.

Vychází se tedy ze zásady parity (rovnosti) vypořádacích podílů. K disparitě (nerovnosti) vypořádacích podílů se v poměrech zákona č.40/1964 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2013, tedy zrušeného občanského zákoníku, vytvořila rozsáhlá judikatura, která je rámcově shrnuta např. v aktuálním [usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 22 Cdo 2661/2019](#) ze dne 18. 9. 2019, podle něhož je sestaven tento příspěvek, a to k dílčí otázce případného zohlednění nevěry při vypořádání společného jmění manželů soudem.

Tato judikatura je s ohledem na obdobný účel a obdobnou právní úpravu obecně nadále použitelná i v poměrech aktuálně platného a účinného zákona č. 89/2012 Sb., tedy nového občanského zákoníku (o. z.). Soudní odklon od pravidla o rovnosti vypořádacích podílů (tzv. disparity podílů) musí být opodstatněn konkrétními okolnostmi případu [srov. např. [usnesení Nejvyššího soudu ČR](#) ze dne 4. 11. 2008, [sp. zn. 22 Cdo 3174/2007](#)]. Disparita se může vztahovat na veškeré položky náležející do společného jmění manželů či jen na některé z nich (srov. např. [rozsudek Nejvyššího soudu ČR](#) ze dne 25. 10. 2001, [sp. zn. 22 Cdo 2914/99](#)). Určení výše disparity vypořádacích podílů je na úvaze soudu, zohledňující všechny okolnosti případu [srov. [rozsudek Nejvyššího soudu ČR](#) ze dne 30. 5. 2005, [sp. zn. 22 Cdo 1781/2004](#)]. Při posouzení možné disparity podílů je vedle okolností samotných nutno přihlédnout také k jejich intenzitě, době trvání či časovému rozsahu jejich existence. Disparitu vypořádacích podílů nemusí nutně založit toliko jeden důvod o dostatečné intenzitě, nýbrž je možné uvažovat také o tom, že v určitém případě bude shledáno více okolností, které by samy o sobě nemusely disparitu založit, ale ve svém souhrnu či kombinaci uplatnění disparity opodstatňují [[rozsudek Nejvyššího soudu ČR](#) ze dne 21. 7. 2014, [sp. zn. 22 Cdo 1488/2013](#)].

Nevěra sama o sobě nestačí

Podle [rozsudku Nejvyššího soudu ČR](#) ze dne 20. 4. 2016, [sp. zn. 22 Cdo 5384/2015](#), mohou být důvodem vedoucím k disparitě vypořádacích podílů negativní okolnosti v manželství, jakož i zohlednění principu zásluhovosti, případně další okolnosti. Ve vztahu k negativním okolnostem v manželství z judikatury NS vyplývá, že jednání, která jsou v rozporu s ust. § 18 zákona č.94/1963 Sb., o rodině (dnes jde o ust. [§ 687 o. z.](#), které říká, že manželé si jsou navzájem povinni úctou, jsou povinni žít spolu, být si věrni, vzájemně respektovat svou důstojnost, podporovat se, udržovat rodinné společenství, vytvářet zdravé rodinné prostředí a společně pečovat o děti), resp. jednání, která lze podle obecného náhledu považovat za negativně ovlivňující vzájemné soužití manželů mohou vést k úvaze o odklonu od principu rovnosti podílů, jestliže se významným způsobem promítají v hospodaření se společným majetkem nebo v péči o rodinu. Odklon od principu rovnosti podílů nebude dán jakýmkoliv negativním

jednáním, ale pouze takovým, které se významněji promítá do majetkové sféry zákonného majetkového společenství manželů nebo do péče o rodinu [srov. např. *rozsudek Nejvyššího soudu ČR* ze dne 5. 3. 2012, *sp. zn. 22 Cdo 3637/2010*]. Toliko výjimečně je možné přistoupit k disparitě vypořádacích podílů i v případě, kdy se negativní okolnost bezprostředně nepromítla do majetkových poměrů. Půjde zpravidla o momenty morálně tak silné, že by bylo v rozporu s dobrými mravy, kdyby k nim soud při vypořádání přiměřeně nepřihlédl [srov. *rozsudek Nejvyššího soudu ČR* ze dne 26. 2. 2014, *sp. zn. 22 Cdo 1683/2013* či *rozsudek Nejvyššího soudu ČR* ze dne 20. 4. 2016, *sp. zn. 22 Cdo 5384/2015*].

Z judikatury se dále podává, že vypořádací podíl jednoho z manželů na zaniklém společném jmění manželů **nelze snížit jenom proto, že příčinou rozvratu manželství byl jeho mimomanželský vztah** [srov. *rozsudek Nejvyššího soudu ČR* ze dne 19. 3. 2007, *sp. zn. 22 Cdo 2921/2005*, nebo *rozsudek Nejvyššího soudu ČR* ze dne 23. 5. 2007, *sp. zn. 22 Cdo 1112/2006*], neboť právní úprava neumožňovala vyslovit „vinu“ manžela na rozvodu, i když ukládá soudu přihlídnout k příčinám rozvratu. Jde mnohdy o těžko postihnutelné příčiny, mající původ v intimní sféře, a i zdánlivě jasné příčiny rozvratu (v daném případě navázání mimomanželského vztahu) mají své příčiny. Není ovšem vyloučeno, aby nevěra jednoho z manželů ve spojení s dalšími skutečnostmi vedla soud k úvaze o disparitě podílů, a to např. tehdy, pokud by vedla k výrazně snížené péči o děti a rodinu, měla za následek negativní promítnutí do hospodaření se společným majetkem nebo by se jednalo o momenty morálně tak silné, že by bylo v rozporu s dobrými mravy, kdyby k nim soud při vypořádání přiměřeně nepřihlédl [*rozsudek Nejvyššího soudu ČR* ze dne 26. 2. 2014, *sp. zn. 22 Cdo 1683/2013*]. Samotné příčiny rozvratu manželství tak nejsou pro stanovení výše podílů manželů na jejich vypořádávaném společném jmění významné, pokud neměly přímý dopad na hospodaření se společným majetkem nebo na péči rodinu [*rozsudek Nejvyššího soudu ČR* ze dne 22. 8. 2011, *sp. zn. 22 Cdo 3110/2010*].

Celý text článku lze nalézt na

<https://www.epravo.cz/top/clanky/je-manzelska-nevera-duvodem-pro-disparitu-vyporadacich-podilu-na-spolecnem-jmeni-manzelu-110538.html>

(náhled 25.1. 2020)

2) Musí být závěť v souladu s dobrými mravy?

Patrně v praxi nedoceněnou skutečností je, že **i pořízení závěti je nutno poměřovat kritériem dobrých mravů**, i když se s ohledem na testamentární volnost zůstavitele, omezenou jen nároky nepominutelných dědiců, mnoho nejen laiků, ale i odborníci, jak o tom svědčí *usnesení NS ČR* sp. zn. *24 Cdo 4260/2018*, ze dne 23. 8. 2019 a jím řešený případ, domnívají, že je pojmově vyloučeno, aby pořízení závěti bylo v rozporu s dobrými mravy.

Asociace občanských poraden, z.s.
Sabinova 287/3, 130 00 Praha 3
IČO 65998642
Tel: 284 019 220
Email: aop@obcanskeporadny.cz
www.obcanskeporadny.cz

I když v případě řešeném pod sp. zn. [24 Cdo 4260/2018](#) Nejvyšší soud shledal závěr odvolacího soudu o tom, že posuzovaná závěť není v rozporu s dobrými mravy, a tedy je platná, konstatoval, že závěr odvolacího soudu, že je pojmově vyloučeno, aby pořízení závěti bylo v rozporu s dobrými mravy, je chybný. Platná závěť musí splňovat i tuto obecnou náležitost platného právního úkonu, tedy že nesmí být v rozporu s dobrými mravy, a při posouzení platnosti závěti je tak nezbytné se zabývat také tím, zda neodporuje dobrým mravům ve smyslu ust. [§ 3 odst. 1 obč. zák.](#), určil Nejvyšší soud ČR v usnesení sp. zn. [24 Cdo 4260/2018](#), ze dne 23. 8. 2019. - Vzhledem k tomu, že zůstavitel, o jehož závěť se jednalo, zemřel dne 13. 11. 2012 a při děděni se dle ust. [§ 3069 zákona č. 89/2012 Sb.](#), občanský zákoník („o. z.“) použije právo platné v den smrti zůstavitele, byla aplikována právní úprava dle zrušeného občanského zákoníku („obč. zák.“) - zákona č.40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů účinném do 31. 12. 2013.

Připomínáme definici dobrých mravů

Nejvyšší soud připomenul, že ust. [§ 3 odst. 1 obč. zák.](#) patří k právním normám s relativně neurčitou (abstraktní) hypotézou, tj. k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Pro použití korektivu „dobré mravy“ zákon nestanoví, z jakých hledisek má soud vycházet; vymezení hypotézy právní normy tedy závisí v každém konkrétním případě na úvaze soudu. Soudní praxe v tomto směru vychází z názoru, že za dobré mravy je třeba pokládat soubor společenských, kulturních a mravních pravidel chování, který je vlastní obecně uznávaným vzájemným vztahům mezi lidmi a mravním principům společenského řádu a který v historickém vývoji osvědčil jistou neměnnost, vystihující podstatné historické tendence jsou sdíleny rozhodující částí společnosti, a mají povahu norem základních, který je konformní se závěrem obsaženým v [nálezu Ústavního soudu](#) ze dne 26. 2. 1998, sp. zn. [II. ÚS 249/97](#), který za dobré mravy považuje souhrn etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti. Rozhodnutí o tom, zda jsou splněny podmínky pro použití ust. [§ 3 odst. 1 obč. zák.](#), je přitom třeba - vzhledem k výše uvedenému charakteru tohoto ustanovení jako právní normy s relativně neurčitou hypotézou - učinit vždy po „pečlivé úvaze“, v jejímž rámci musí být zváženy všechny rozhodné okolnosti případu.

Kdo z dědiců může být poškozen jednáním v rozporu s dobrými mravy

Dovolatel ve svém dovolání k NS namítal, že v případě předmětné závěti šlo o „šikanózní“ výkon práva zůstavitele pořídit o svém majetku pro případ smrti závětí, hlavně za účelem poškození či znevýhodnění m.j. bývalé manželky. NS vyhodnotil, že dovolatel zřejmě přehlíží, že bývalá manželka zůstavitele nepatřila do okruhu zákonných dědiců zůstavitele z titulu

manželky zůstavitele, a tedy v samotném pořízení závěti, již ji zůstavitel nepovolal za svou dědičku, nelze spatřovat její poškození či znevýhodnění, a tedy že by se mělo jednat o pořízení přičící se dobrým mravům. – Z toho lze patrně dovozovat, že závěti lze zasáhnout v rozporu s dobrými mravy do práv a oprávněných zájmů dědiců ze zákona, a to nejen dědiců neopominutelným dle ust. § 479 obč. zák., dle něž se nezletilým potomkům musí dostat aspoň tolik, kolik činí jejich dědický podíl ze zákona, a zletilým potomkům aspoň tolik, kolik činí jedna polovina jejich dědického podílu ze zákona. Pokud závěť tomu odporuje, je v této části neplatná, nedošlo-li k vydědění uvedených potomků.

Kdo může namítat rozpor závěti s dobrými mravy

Ke stejným závěrům můžeme dospět i na základě právní úpravy o. z., neboť podle jeho ust. § 547 platí, že právní jednání musí obsahem a účelem odpovídat dobrým mravům i zákonu. Úspěšně namítat neplatnost závěti by tedy patrně i podle aktuální právní úpravy mohl namítat zákonný dědic, zvláště dědic nepominutelný. – Pořízením pro případ smrti nelze podle ust. § 1492 o. z. zkrátit povinný díl nepominutelného dědice, který se práva na povinný díl nezřekl a nedošlo-li ani k vydědění. Pokud tomu pořízení pro případ smrti odporuje, náleží nepominutelnému dědici povinný díl. Nepominutelnými dědici jsou podle ust. § 1643 odst. 1 o. z. děti zůstavitele a nedědí-li, pak jsou jimi jejich potomci. Nepominutelnému dědici náleží z pozůstalosti podle ust. § 1642 o. z. povinný díl. Je-li nepominutelný dědic nezletilý, musí se mu podle ust. § 1643 odst. 2. o. z. dostat alespoň tolik, kolik činí tři čtvrtiny jeho zákonného dědického podílu. Je-li nepominutelný dědic zletilý, musí se mu dostat alespoň tolik, kolik činí čtvrtina jeho zákonného dědického podílu. – Typicky tak pro praxi přichází v úvahu námitka rozporu závěti s dobrými mravy ze strany jednoho z dětí zůstavitele (sourozenců), kterému zůstavitel bez vážného důvodu ponížil dědický podíl na minimum předepsané zákonem, zatímco jinému potomkovi nebo potomkům jeho podíl nebo podíly na úkor tohoto dědice navýšil. Dále pak s přihlédnutím ke shora probíranému usnesení NS ČR sp. zn. 24 Cdo 4260/2018, ze dne 23. 8. 2019, námitka rozporu závěti s dobrými mravy přichází v úvahu i ze strany kupř. zůstavitelovy manželky nebo manžela, který není nepominutelným dědicem, avšak spolu se zůstavitelovými dětmi v rámci dědické posloupnosti podle ust. § 1635 o. z. dědí v první třídě dědiců, jestliže zůstavitel závěť sestavil tak, aby manžel nedědil. Něco takového však v praxi jistě není neobvyklé, když zůstavitel odkáže v závěti potomkům více, než by jim náleželo při dědění podle zákonné dědické posloupnosti, a to na úkor manželky (manžela), nebo to, co by jinak připadlo manželce (manželovi) odkáže jiné osobě – např. milenci (milenci).

Celý text článku lze nalézt na

<https://www.epravo.cz/top/clanky/musi-byt-zavet-v-souladu-s-dobrymi-mravy-110429.html> (náhled 25.1. 2020)

V.

Nové právní předpisy

Ve sledovaném období od 21. 12. 2019 do 27. 1. 2020 bylo vydáno celkem 45 předpisů a obdobných závazných aktů českého právního pořádku, z toho 8 sdělení ministerstev a jiných oprávněných orgánů, 1 sdělení úřadů, 0 sdělení Státní volební komise, 2 nařízení vlády, 20 vyhlášek, 13 zákonů, 0 úplné znění zákona, 0 nález Ústavního soudu, 0 sdělení Ústavního soudu, 0 ústavní zákon, 0 usnesení Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, 0 Rozhodnutí vlády České republiky, 1 Rozhodnutí prezidenta republiky, 0 Rozhodnutí předsedy Senátu Parlamentu České republiky, 0 Zákonné opatření Senátu a 0 Usnesení Poslanecké sněmovny o schválení zákonného opatření Senátu.

Za monitorované období byly schváleny a publikovány ve Sbírce zákonů m. j. některé předpisy, které se mohou úzce dotýkat činnosti OP a doporučuji je tedy zaznamenat a doplnit jimi vedený archiv potřebných právních předpisů jednak pro operativní poskytování poradenských služeb a jednak pro informaci.

- **Zákon č. 363/2019 Sb.**, kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů - přináší především opatření typu navýšení rodičovského příspěvku, úpravy podmínky sledování docházky dítěte do předškolních zařízení, započítávání rodičovského příspěvku do rozhodného příjmu pro všechny testované dávky státní sociální podpory, zpřesnění dokládání denního vyměřovacího základu a sjednocení termínu prokázání nezaopatřenosti dítěte či úpravy společně posuzovaných osob pro příspěvek na bydlení.

- **Vyhláška č. 358/2019 Sb.** o změně sazby základní náhrady za používání silničních motorových vozidel a stravného a o stanovení průměrné ceny pohonných hmot pro účely poskytování cestovních náhrad

Pozn.) text psaný zelenou kurzivou je citace znění ustanovení z právního předpisu nebo výňatek z textu související literatury či výňatek z textu rozhodnutí orgánu anebo upozornění na odkaz ustanovení právního předpisu nebo dotčeného dokumentu

Zpracoval: JUDr. Karel J a r e š

Dne 29. ledna 2020